

Використана література:

1. Бега М. Сучасна українська сім'я: причини змін її моделі / М. Бега // Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. – К. : КНУ, 2009. – Вип. 91-93: Філософія. Політологія. – С. 12-15.
2. Білоножко Є. Трансформація сім'я і контексті глобальних змін у суспільстві в другій половині ХХ століття / Є. Білоножко // Вісник Київського Національного університету імені Т. Г. Шевченка. Філософія. Політологія. – № 84-86. – 2007. – С. 11-15.
3. Кон И. Меняющиеся мужчины в изменившемся мире / И. Кон // Этнографическая мозаика. – № 6. – 2010. – С. 99-114.
4. Крилова С. Краса людини: особистість, сім'я, суспільство (соціально-філософський аналіз): монографія / С. Крилова. – Ніжин : “Аспект-Поліграф”, 2011. – 344 с.
5. Федотова Ю. Проблема понимания кризиса семьи / Ю. Федотова // Социологические исследования. – № 11. – 2003. – С. 137-141.
6. Философская антропология : словарь / [под ред. Н. В. Хамитова] – К. : КНТ, 2011. – 742 с.

Аннотация

Автор анализирует новые типы и формы семьи, которые являются возможными в современном мире.

Annotation

The author analyzes family's new types and forms are possible nowadays.

УДК: 378.015.3:159.947.5:[159.9-051:331.446.4

Клімова Д. В.

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПСИХОЛОГІЇ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства проблема становлення висококваліфікованих фахівців має велику значущість. В умовах соціально-економічних, політичних, культурних перетворень до випускника вищого навчального закладу, завтрашнього спеціаліста, ставляться особливі вимоги, серед яких важливе місце посідають високий рівень професіоналізму, активність, творчість тощо, які визначаються особливостями мотиваційної сфери особистості, зокрема її мотиваційною готовністю до діяльності.

У психології до проблеми готовності звернені роботи таких науковців як О. М. Леонтєва, А. В. Петровського, С. Л. Рубінштейна та ін. Загалом поняття “готовність визначається як “приведення в активний стан усіх психофізіологічних систем людського організму, необхідних для ефективного виконання певних дій” [5, с. 89]. Психологічна готовність сприяє не лише збагаченню знань, умінь та навичок, але й ефективній роботі, розвитку професійної готовності.

Професійна готовність допомагає успішно виконувати свої обов'язки, швидко адаптуватися до мінливих умов праці та сприяє подальшому професійному вдосконаленню. Однією із найважливіших умов формування професійної готовності виступає мотиваційна готовність до майбутньої професійної діяльності.

Проблема мотиваційної готовності до професійної діяльності у психолого-педагогічній літературі розглядається науковцями через призму особливостей професійної підготовки фахівців різних спеціальностей та специфічних видів діяльності: мотиваційна готовність до педагогічної діяльності (А. І. Яблонський), мотиваційна готовність студентів коледжу (О. В. Єфімова), мотиваційна готовність до інноваційної діяльності (О. М. Коптяєва), мотиваційна готовність студентів-сурдопедагогів (Л. С. Гринюк), мотиваційна готовність до професійної діяльності майбутніх психологів (Х. М. Дмитерко-Карабин).

Так, наприклад, А. І. Яблонський зазначає, що “мотиваційна готовність майбутніх учителів до професійної діяльності є складним індивідуально-психологічним утворенням, яке поєднує усвідомлення особистістю значущості майбутньої професійної діяльності вчителя, що інтегрується з розвитком професійно значущих якостей і цінностей та наявністю образу своєї професії, власної професійної поведінки, і супроводжується прагненням займатися цією діяльністю після закінчення вищого навчального закладу” [6, с. 135].

Мотиваційну готовність студентів коледжу до професійної діяльності О. В. Єфімова розуміє як “...сукупність мотивів, які визначають позитивне ставлення особистості до обраної спеціальності, як наслідок спрямовують її на оволодіння майбутньою професійною діяльністю і забезпечують успішність цього процесу” [3, с. 166-167]. Таким чином, автор акцентує увагу на тому, що ставлення майбутнього фахівця до професії в цілому значною мірою впливає на ефективність навчальної діяльності і підвищує її успішність.

Науковець виділяє чотири групи мотивів, які визначають формування мотиваційної готовності: 1) прагматичні мотиви (отримання диплому); 2) професійні і пізнавальні мотиви (стати висококваліфікованим спеціалістом); 3) мотиви підвищення власного престижу; 4) мотиви, які пов'язані з усвідомленням особистістю певних незручностей, що можуть виникнути у ситуації недосягнення успіху.

У контексті дослідження мотиваційної готовності педагогів до інноваційної діяльності О. М. Коптяєва мотиваційну готовність визначає як “сукупність внутрішніх мотивів, які є адекватними інноваційній діяльності, та забезпечують успішне її засвоєння і здійснення” [4, с. 112].

Л. С. Гринюк, займаючись вивченням проблеми мотиваційної готовності студентів-сурдопедагогів до професійної діяльності, зауважує, що існує пряма залежність результативності підготовки фахівців від сформованості мотиваційної сфери особистості студента, яка проявляється у мотиваційній готовності до професійної діяльності та пов'язана із мотивами досягнення успіху та уникнення невдачі [1, с. 168].

Підтримував цю думку і А. І. Яблонський, відносячи потребу у досягненнях до показників мотиваційної готовності: “Важливе значення серед показників готовності має потреба в досягненні успіху, яка виявляється у вигляді узагальненого мотиву досягнення” [6, с. 137].

Мотиваційна готовність до діяльності, як зауважує Х. М. Дмитерко-Карабина, є одним із провідних компонентів у структурі психологічної готовності до праці, адже розвиток та реалізація інструментальних властивостей можуть бути ефективними лише за умови їх концентрування навколо мотиваційного ядра особистості фахівця, його професійно-значущої спрямованості [2, с. 25].

До визначення структурних компонентів мотиваційної готовності до професійної діяльності існують різні підходи.

Зокрема, А. І. Яблонський у структурі до мотиваційної готовності до педагогічної діяльності виокремлює цілісні та взаємообумовлені такі її підструктури як особистісну (зі сформованими педагогічно значущими якостями) та мотиваційну (зі сформованим комплексом стійких мотивів). Ці підструктури об'єднанні професійною діяльністю і визначають якість формування психологічної готовності до неї.

Компонентами мотиваційної готовності студентів коледжу, за О. В. Єфімовою, виступають особистісно-професійні особливості (емоційна стійкість, позитивне ставлення до діяльності), спрямованість на сферу діяльності і рівні професійної освіти, ціннісно-сміслові і життєві орієнтації.

О. М. Коптяєва виділяє такі головні компоненти мотиваційної готовності до інноваційної діяльності: вияв інтересу до новизни, бажання займатися інноваціями у діяльності, переживання позитивних емоційних станів, які викликані інноваціями, прагнення оцінити свій професійний і особистісний досвід із позиції інновацій. Формуючим компонентом мотиваційної готовності до інноваційної діяльності виступає, на думку автора, інтерес, викликаний новизною у діяльності.

Структурними елементами мотиваційної готовності до професійної діяльності майбутніх практичних психологів, за Х. М. Дмитерко-Карабиною, виступають: позитивне ставлення, інтерес суб'єкта до своєї професії, орієнтація на мотиви та цінності обраної професійної діяльності, потреба в ній, а також потреба в досягненнях і самовдосконаленні.

Таким чином, мотиваційна готовність до професійної діяльності – це усвідомлений та активно-діяльнісний стан, який забезпечує особистісну й професійну самореалізацію та самоактуалізацію під час вирішення професійних проблем на основі психолого-педагогічної компетентності, особистісного та професійного досвіду, творчого використання індивідуально-психічних особливостей та інтелектуального потенціалу в процесі професійної діяльності.

Структурними компонентами мотиваційної готовності до професійної діяльності виступають: задоволеність здійсненим професійним вибором, професійна самовизначеність, бажання працювати у майбутньому за фахом, що мотивується зацікавленістю змістом власної професійної діяльності; сформований комплекс стійких мотивів.

Водночас, нами не виявлено спеціальних досліджень мотиваційної готовності до професійної діяльності студентів філософських спеціальностей, а тому перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні даного питання у зазначеному напрямі.

Використана література:

1. Гринюк Л. С. Мотиваційна компетентність у підготовці сурдопедагогів / Л. С. Гринюк // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Вип. XII. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський : аксіома, 2003. – С. 367-369.
2. Дмитерко-Карабин Х. М. Мотиваційна готовність до професійної діяльності як психологічна проблема // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Вид-во “Плаї” Прикарпатського університету, 2004. – Вип. 9. – Ч. 2. – С. 23-32.
3. Эфимова О. В. Мотивационная готовность студентов колледжа к профессиональной деятельности / О. В. Эфимова // Вестник Псковского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки. – Москва, 2009. – С. 166-167.
4. Коптяева О. Н. Особенности мотивации инновационной деятельности учителей / О. Н. Коптяева, Н. В. Афанасьева // Вестник ЧГУ –Череповец, 2007 – №1 – С. 110-114.
5. Психологічна енциклопедія / [автор-упорядник О. М. Степанов.] – К. : “Академвидав”, 2006. – 424 с.
6. Яблонський А. І. Мотиваційний компонент в структурі мотиваційної готовності студентів до педагогічної діяльності / А. І. Яблонський. – Вісник харківського університету. Серія “Психологія”, 1997. – № 395. – С. 134-138.

Анотація

Стаття посвячена изучению проблемы мотивационной готовности к профессиональной деятельности. Изучены подходы к определению понятия, особенностей, структурных компонентов мотивационной готовности к профессиональной деятельности в психолого-педагогической литературе.

Annotation

The Article is devoted research a problem of motivational readiness for professional work. Approaches to definition of concept, features, structural components of motivational readiness for professional work are studied in the psychological-pedagogical literature.

УДК 130.2 (043.3)

Ковтун Т. С.

МІФО-КУЛЬТУРНІ СТЕРЕОТИПИ СХОДУ І ЗАХОДУ

Комплекс зовнішніх чинників є унікальним для кожної соціальної системи, відображаючи її конкретні історичні, цивілізаційні, політичні, економічні, соціальні та духовні характеристики. Саме результатом впливу комплексу цих чинників є формування унікальних типів особистості людини Заходу та людини Сходу.

Серед науковців, які досліджують ці питання можна виділити таких – Л. Васильєв, А. Кобзєв, Е. Торчінов, В. Малявін, Ю. Шуцкий та інші.

Першим суттєвим фактором, що визначив унікальність західної та східної цивілізаційних груп є розуміння часу. Китайська цивілізація сформувалася і розвивалася в умовах циклічного часу, в той час як для Європейської цивілізації, яка сприйняла християнство, вже майже дві тисячі років характерним є буття вимірів лінійного часу.

З цього приводу російський науковець А. Кобзєв зазначає: "Формування європейської цивілізації було обумовлене рядом унікальних і неповторних подій ("грецьке диво", народження капіталізму, науково-технічна революція) і від і відповідно самоосмислювалось за допомогою лінійної концепції часу". Навпаки, китайська цивілізація розвивалася циклічно і самоосмислювалась в термінах теорії "вічного повернення" на круги своя. У європейському світогляді, будь то філософія Платона, християнська теологія або наукова теорія, відбувалося подвоєння миру в його ідеальній конструкції. Для китайського ж натуралізму мир єдиний і неподільний, в ньому все іманентне, ніщо, включаючи найтоншу божественну суть, є трансцендентне. У ідеальному світі західної людини діють абстрактні логічні закони, в натуралістичному світі китайців-класифікаційні структури, тут місце логіки займає ну мерологія.

Соціальним слідством подібної "розсудливості" стало те, що в Китаї філософія завжди була царицею наук і ніколи не ставала служницею богослов'я" [7, с. 28]. Ідея циклічного часу, принцип повернення "на круги своя" спонукали формування доволі "вільного" відношення до проблеми історичного досвіду, який став не предметом об'єктивного відображення, а засобом так би мовити соціальної інженерії. Мова йде про винайдену в Китаї ідею "переписування історії".

Російський науковець Л. Васильєв зазначає з цього приводу: "Минуле розглядалося, як те, що з якої-небудь причини вийшло в пам'яті людей на перший план. Це те, що навчило, людей чомусь корисному і, головне, зуміло зберегтися в століттях, ставши частиною національного характеру, національної ідеї...Вже із старовини важливим елементом китайського менталітету було прагнення кожного до свідомого самовдосконалення. Важливим елементом національного менталітету і всієї китайської цивілізації була вміль практика корисних запозичень, яка, правда, звичайно прикривалася міркуваннями про власну перевагу" [1, с. 609-610].

Циклічний та лінійний тип розвитку як базова характеристика суспільно-історичної динаміки визначили і особливості розв'язання проблеми життя та смерті, можливості чи неможливості трансцендентності.

Е. Торчінов зазначає з цього приводу: "В Стародавній Греції панували достатньо примітивні і аморфні уявлення про загробний світ, а містико-езотеричні культури (Орфічні і Ельовсинські містерії) і філософи (Піфагор, Платон) розробляли складніші та витонченіші доктрини, то в Китаї в народній культурі зберігалася висхідне до анімізму переконання про ту або іншу форму загробного життя, тоді як філософи або взагалі відмовлялися обговорювати дану проблему (знамените Конфуцієве: "Не знаємо, що таке життя, як можемо знати, що таке смерть?"), або просто зберігали повне мовчання з приводу даної проблеми.

У античному світі філософи вводили есхатологічну (у сенсі "майбутнього життя душі") проблематику в сферу філософського дискурсу, тоді як в Китаї вони всіляко уникали робити це, залишаючи есхатологію виключно в межах релігійного світобачення" [2, с. 160-170].

Подібна вкоріненість у реальності, породжувала важливу особливість світосприйняття представників китайської цивілізації: кінцевість матеріально-духовного буття людини і сам факт її існування саме як цілісної системи, обернена до світу і має світ джерелом свого існування на обох рівнях, нівелювала індивідуальну цінність її духовного досвіду. Цінність моральної поведінки була також актуальною лише для єдиного можливого існування перш за все як матеріальної, тілесної істоти.

Таким чином, проблема співвідношення душі та тіла розв'язується в межах китайського світосприйняття в термінах принципової кінцевості існування і матеріальної, і духовної субстанції, що